

Wetenschap&Onderzoek

Sport vooralsnog ontzien bij bezuinigingen gemeenten

De afgelopen jaren hebben de gemeentelijke uitgaven onder druk gestaan. Bezuinigingen vanuit de rijksoverheid en de gevolgen van de decentralisatie noopten gemeenten om in hun uitgavepatronen in te grijpen. Ook voor de sport zijn meermalen bezuinigingen in het vooruitzicht gesteld.¹ Maar hoeveel hebben gemeenten nu werkelijk op sport bezuinigd? En welke verschillen doen zich dienaangaande voor tussen gemeenten?

DOOR REMCO HOEKMAN, REMKO VAN DEN DOOL EN KOEN BREEDVELD*

FOTO: SHUTTERSTOCK

HET OVERDRAGEN VAN BEHEER EN ONDERHOUD VAN SPORTACCOMMODATIES AAN SPORTVERENIGINGEN OF BEHEERSTICHTINGEN KAN OOK EEN MANIER VAN BEZUINIGEN ZIJN VOOR GEMEENTEN.

Gemeenten geven hun inkomsten en uitgaven op aan het Centraal Bureau voor de Statistiek. Dit gebeurt aan de hand van zogeheten 'IV3-staten', zeg maar het boekhoudkundig raamwerk waarbinnen gemeenten worden geacht hun administratie te voeren. Binnen dit systeem zijn twee regels expliciet gewijd aan sport.² Hoewel gemeenten ook sportgerelateerde kosten boeken op andere regels, bijvoorbeeld voor bewegingsonderwijs, is het idee dat het leeuwendeel van de

gemeentelijke uitgaven aan sport op deze regels wordt geboekt.

Gemeenten geven bijna 1,2 miljard uit aan sport

Nadere analyse van die gegevens over de jaren 2010-2014 leert dat gemeenten in 2014 1.195 miljoen euro uitgaven aan sport (zie tabel). Dat is vijf procent meer dan in 2010 (1.141 miljoen euro). Gecorrigeerd voor inflatie zijn de uitgaven van gemeenten aan sport sinds 2010 echter met drie procent gedaald. Voor 2015 begroten

gemeenten 1.156 miljoen euro aan sport te zullen uitgeven, 39 miljoen euro minder dan in 2014 is gerealiseerd.

Sport ontzien bij bezuinigingen

Het lijkt er dus op dat sport in de vorige collegeperiode (2010-2014) bij bezuinigingsoperaties is ontzien. Dit wordt des te beter zichtbaar wanneer we kijken naar de ontwikkeling in de totale gemeentebegroting. Mede als gevolg van de economische ontwikke-

lingen hebben gemeenten in de afgelopen jaren te maken gehad met een afname van de beschikbare middelen. Tussen 2010 en 2014 zijn de totale gemeentelijke uitgaven met twaalf procent gedaald. In diezelfde periode zijn de sportuitgaven van gemeenten met vijf procent gestegen. Uitgedrukt in procenten van de begroting steeg hierdoor het aandeel sport van 2,6 procent in 2010 naar 2,8 procent in 2014. Gemeenten hebben in de afgelopen jaren dus vooral op hun uitgaven aan andere

TABEL 1 NETTO-UITGAVEN GEMEENTEN VOOR SPORT, DIVERSE INDICES EN AANDEEL SPORT IN BEGROTING (GEMIDDELDE VAN RUIM 400 GEMEENTEN), 2010-2015.

	Sport (miljoen euro)	Index Sport	Index totale begroting	Index sport, incl. inflatie	Aandeel sport in begroting (%)
2010	1.141	100	100	100	2,6
2011	1.149	101	98	98	2,6
2012	1.165	102	98	97	2,7
2013	1.190	104	93	97	2,8
2014	1.195	105	88	97	2,8
2014 (begroot)	1.154	101	86	93	2,8
2015 (begroot)	1.156	101	93	*92	2,4

Bron: IV3-staten CBS 2010-2015, bewerking Mulier Instituut/inflatiegegevens Statline (juni 2015). *de verwachte inflatie over 2015 is één procent.

beleidsterreinen gekort en hebben sport nadrukkelijk ontzien in de bezuinigingsoperaties.

Dat gemeentelijke uitgaven aan sport de afgelopen jaren redelijk op peil zijn gebleven, lijkt in tegenspraak met het beeld dat uit gemeentelijke jaarverslagen oprijst. Hieruit komt naar voren dat de afgelopen jaren wel degelijk bezuinigingen op sport hebben plaatsgevonden. Maatregelen die vaak worden genoemd betreffen: het verhogen van tarieven, temporiseren van onderhoud, verlagen van subsidies en verhogen van de zelfwerkzaamheid van sportverenigingen. Toch staan deze bezuinigingen in geen verhouding tot bezuinigingen die op andere sectoren hebben plaatsgevonden. Daarnaast staan tegenover de (structurele) bezuinigingen op sport ook incidentele additionele uit-

Grote verschillen in sportuitgaven gemeenten

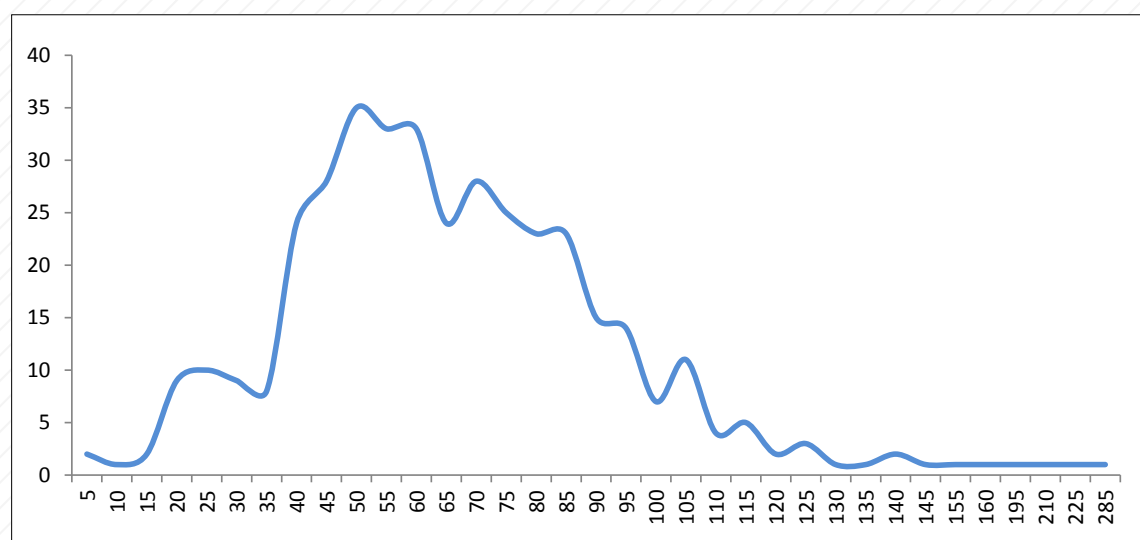
Wanneer we kijken naar de ontwikkeling in sportuitgaven per gemeente, dan zien we tussen de jaren grote fluctuaties. Dit lijkt mede het gevolg van de eerder genoemde incidentele uitgaven aan sport. We constateren dat bij een vergelijking van de sportuitgaven van een betreffend jaar met het voorgaande jaar maar bij ongeveer een derde van de gemeenten sprake is van stabiele uitgaven aan sport per inwoner (tussen -3% en +3%). Een derde van de gemeenten heeft minimaal drie procent meer uitgegeven aan sport per inwoner in vergelijking met het voorgaande jaar en wederom een derde heeft per inwoner minimaal drie procent minder uitgegeven aan sport ten opzichte van het voorgaande jaar.

Verder stellen we vast dat grotere gemeenten per inwoner meer aan sport uitgeven dan kleinere gemeenten: waar gemeenten met minder dan 20.000 inwoners in 2014 gemiddeld 64 euro per inwoner aan sport uitgaven, besteedden gemeenten met meer dan 10.000 inwoners 77 euro per inwoner aan sport. De verklaring hiervoor is gelegen in de meer grootschalige regionale voorzieningen, met overwegend grotere exploitatietekorten, die de grotere gemeenten vanuit hun regiofunctie in stand houden.

Implicaties sportsector

Om de beschreven ontwikkelingen in perspectief te plaatsen, is het goed om te beseffen dat gemeentelijke uitgaven aan sport onderdeel zijn van een grotere 'sport economie'. Binnen deze sport economie leveren de consumentenuitgaven de grootste

FIGUUR 1 GEMIDDELDE UITGAVE PER INWONER VOOR SPORT (HORIZONTAAL), 2014, GEMEENTEN (AANTALLEN, VERTICAAL).

Bron: IV3-staten gemeenten verzameld door CBS 2010-2015, bewerking Mulier Instituut.

gaven, bijvoorbeeld aan nieuwe accommodaties of de aanleg van kunstgrasvelden. Mede daardoor zijn de totale gemeentelijke uitgaven aan sport in de periode 2010-2014 op peil gebleven – al blijven ze achter bij de inflatie.

Gemiddeld gaven gemeenten in 2014 67 euro per inwoner uit aan sport (zie figuur 1). Tussen gemeenten bestaan grote verschillen in de uitgaven aan sport per inwoner. 25 procent van de gemeenten geeft minder dan 48 euro per inwoner uit aan sport, 25 procent geeft meer dan 82 euro per inwoner uit.

bijdrage, gevolgd door de overheidsbestedingen.³ Van de verschillende overheidslagen zijn gemeenten echter de voornaamste financier van de sport. Ongeveer negentig procent van de overheidsbestedingen aan sport (exclusief overheidsuitgaven aan bewegingsonderwijs) komt van gemeenten. Dit maakt

Column

Doe eens normaal, man!

KOEN BREEDVELD

In het amateurvoetbal worden jaarlijks 750.000 wedstrijden gespeeld. Bij ruim 3.000 verenigingen is het ieder week-einde een komen en gaan van jonge mannen (en vrouwen) die er hun door-deweekse frustraties van zich af komen voetballen. Daarbij gaat het er niet altijd lichtzinnig aan toe. Er wordt gespeeld op het scherpst van de snede, en soms eroverheen. Bij ruim 200 wedstrijden ging het vorig seizoen serieus mis. Bij veel meer wedstrijden liep het minder uit de hand, maar voelde het wel bij tijd en wijle onprettig. Dieptepunt was de dood van grensrechter Richard Nieuwenhuizen, december 2012.

Vanwege de aanhoudende zorgen op dit terrein is in 2011 gestart met het programma 'Naar een veiliger sportklimaat'. Dat programma lijkt enig resultaat te boeken. Er zijn 'succesvolle interventies', er wordt harder gestraft, er zijn opleidingen en er is discussie over zaken die aanleiding geven tot onenigheid, zoals onduidelijke spelregels en het systeem van thuisfluiters. Tegelijkertijd is het duidelijk dat er nog een lange weg te gaan is en dat die weg niet eenvoudig zal zijn. Wat moet je met je goede intenties als in 2010 het boegbeeld van je sport – in dit geval Arjen Robben – uitroept dat hij niet naar Afrika is gekomen om de 'fair play-cup' te winnen? Waar blijf je met je goede sportbestuur als de top van je voetbalpiramide zo corrupt blijkt dat de FBI zich genoodzaakt voelt in te grijpen? Waar sta je als respect-ambassadeur, als de minister-president van je land in het parlement verbaal met kamerleden op de vuist gaat (zoek maar op 'doe eens normaal man' op YouTube)?

Fair play, sportiviteit en respect, veilig sportklimaat: het thema is van alle tijden en zal nooit verdwijnen. Sport gaat over strijd. Daarmee gaat sport ook over verlies, teleurstelling en frustratie. Het is de essentie van sport dat sporters zich daarbij aan regels houden en elkaar respecteren. Dat is de kracht van sport. Dat is ook wat sport onderscheidt van het gevecht van de straat. Maar als de maatschappelijke elite zelf van het leven een straatgevecht maakt, met welk recht veroordelen we het dan als het bij de B2 en de F6 soms uit de hand loopt?

Koen Breedveld
Directeur Mulier Instituut

gemeenten, naast de sporters zelf, de voornaamste financiers van de sportsector. Ontwikkelingen in de gemeentelijke uitgaven aan sport hebben hiermee onmiskenbaar een weerslag op de sportsector.

De benoemde bezuinigingen in de jaarverslagen en de lagere begroting voor 2015 wijzen op veranderingen. Het ontbreekt vooralsnog aan inzicht in welke mate dit negatief uitwerkt voor de sportsector en hoe bijvoorbeeld sportverenigingen hiermee omgaan. Niet alle veranderingen in de gemeentelijke uitgaven aan sport hebben namelijk per definitie negatieve gevolgen voor sporters of sportorganisaties. Denk hierbij aan het vooruitschuiven van onderhoud omdat controles lieten zien dat onderhoud nog niet nodig was, aan het overdragen van beheer

en onderhoud van sportaccommodaties aan sportverenigingen of beheerstichtingen die hier zelf content mee zijn. Voor de toekomst van de sport is het daarom van belang om de ontwikkelingen in de gemeentelijke uitgaven aan sport, en de implicaties hiervan voor sporters en sportorganisaties, nauwlettend te blijven volgen. ●

*De auteurs zijn werkzaam bij het Mulier Instituut. Dit artikel is gebaseerd op het rapport 'Gemeentelijke uitgaven aan sport' van Remco Hoekman en Remko van den Dool, dat kort voor het uitkomen van deze *Sport & Strategie* verscheen. Voor dit rapport en voor meer informatie over de monitoring van het Mulier Instituut van financiële aspecten van sport, zie www.mulierinstituut.nl/projecten/financiële-aspecten-van-sport/.

1. Zie Hoekman, R., Straatmeijer, J. & Breedveld, K. (2014). *Voorstudie financiële aspecten van sport* (Utrecht: Mulier Instituut) voor een overzicht.

2. De regels 530 (sport) en 531 (groene sportvelden en terreinen).

3. Zie de 'Sport Satellietrekeningen' van het CBS. In 2012 presenteerde het CBS cijfers over 2006. In 2013 volgden cijfers over 2008 en 2010. Op 29 oktober presenteerde het CBS een nieuwe sportsatellietrekening, over 2012.